

Menedék - Migránsokat Segítő Egyesület

2009-2011 közti képzési projektjeinek hatásértékelő vizsgálata

Bevezető

Tanulmányunk célja a Menedék Egyesület 2009-2011 között lezajlott, az Európai Integrációs Alap által támogatott *migráns-specifikus* képzéseinek áttekintése, értékelése a képzések résztvevőinek véleménye alapján. Az eredmények egyrészt a 2011 decemberében elektronikus formában kiküldött kérdőívek válaszaiból, másrészt pedig az ezt követő húszt, véletlenszerűen kiválasztott résztvevővel készült, strukturált mélyinterjú tapasztalataiból származnak. A kérdőívekre érkezett válaszok kvantitatív adatai mellé kiegészítésként és magyarázatként a kvalitatív interjúkból származó idézeteket használjuk, így maguk a résztvevők, -azaz a leghitelesebb források- gondolatainak keresztül számolunk be a képzések tapasztalatairól.

A Menedék Egyesületnek jelenleg négy akkreditált képzési programja érhető el az érdeklődők számára, ebből egy kimondottan a pedagógusokat tekintő célcsoportjának, további három pedig a segítő szakmákban dolgozó és a migrációval kapcsolatban álló vagy a kérdéskörre nyitott szociális szakemberek számára nyújt továbbképzést. Az alábbiakban a képzéseket mutatjuk be röviden.

Migráns gyerekek oktatása és nevelése¹ A képzés három, egymást kiegészítő szakmai, készség- és szemléletformáló tematikai egységre tagolódik. Az első rész a külföldiek nevelését-oktatását járja körül, a második rész témája a magyar mint idegen nyelv tanítása-tanulása és a harmadik tematikai egység a segítő, támogató környezet szerepét taglalja.

Szociális munka a menekültek/ migránsok körében² A képzés három, egymásra épülő modulból áll. A képzés első részében a segítség kontextusának meghatározása történik, egy olyan keretben, melyben világosak az egyes szereplők feladatai, hatáskörei, a segítség lehetőségei a migráns ügyfelekkel. Ezt követően a résztvevők alapvető elméleti ismereteket tesznek szert a migráció szociológiájáról, jogi háttéréről. A második modul az interkulturális kompetenciával foglalkozik. A hallgatók megismerkednek a migránsok legfőbb kibocsátó országaival, ezen országok aktuális helyzetével és az elvándorlás néhány fő okával, a kommunikációs helyzeteket nehezítő különbségekkel és az ezekből fakadó konfliktusok háttérével, okaival, és működési mechanizmusaiival. A képzés e szakaszában kerül sor a terepgyakorlatra. A képzés harmadik moduljának elsődleges célja a szakmai önismeret fejlesztése. A tréning során alkalmazott önismereti feladatok által fejlesztésre kerül a résztvevők kompetenciája a mássággal élő emberekkel folytatandó

---

¹ 60 képzési óra, akkreditációs lajstromszám OKM-4/91/2009

² 88 képzési óra, akkreditációs lajstromszám PL-2695

segítő kapcsolat terén. A résztvevők gyakorlati példákon, esetismertetésekkel keresztül ismerhetik meg a migráns célcsoport szükségleteit, megoszthatják tapasztalataikat kollegáikkal. Helyzetgyakorlatok során tapasztalhatják meg, milyen élethelyzetekkel szembesülnek a migráns kliensek hazánkban.

Szociális munka a menekültek/ migránsok körében³ A már megvalósított 88 órás képzés kiegészült egy 0. modullal. A „kiegyenlítő” modul célja az volt, hogy tisztázza az általános segítő munka kulcs-, alapfogalmait, az eltérő tudásszinttel rendelkező résztvevők azonos tudásszintre kerüljenek a szociális munka elméletét illetően.

Interkulturális kompetencia és szakmai önismeret fejlesztés a migránsokkal dolgozó szociális szakemberek számára⁴ Ez a képzés vidéki helyszíneken, bentlakásos formában valósult meg és elérhető egy rövidített 24 órás változata is. A továbbképzési program elsődleges tevékenysége a szakmai önismeret és az interkulturális kompetencia fejlesztése. A szakmai személyiségfejlesztő csoport résztvevői számára az alkalmak lehetőséget biztosítanak hálózatépítésre, szakmai tapasztalatcserére.

---

³ A Wesley János Lelkészképző Főiskolával közösen, 112 képzési óra

⁴ 32 képzési óra akkreditációs lajstromszám (S-05-119/2010)

A kutatás eredményei

Az online kérdőívek és a személyes interjúk

2011 decemberében kérdőíves kutatás során online kérdőív⁵ kitöltésére kértük a korábbi képzések mind a 193 résztvevőjét. A kiküldött kérdőívre 135-en válaszoltak. Ez a 70 százalékos válaszarány az önkitöltős adatfelvételek körében rendkívül magasnak számít. Az egyesület a vizsgált időszakban a négy akkreditált képzésfajtából összesen 11 képzési programot szervezett. Az 1. táblázatból megtudhatjuk az egyes képzési programok résztvevőinek számát, a kérdőívre válaszolók számát képzési programonként, valamint azt, hogy az egyes programok résztvevői milyen arányban válaszoltak a kérdőívre. (A 32 órás hejcei képzés valójában három különálló alkalmat takar.)

1. táblázat: A résztvevők és a kérdőívre válaszolók megoszlása az egyes képzési programok között a vizsgált időszakban

Képzés	Összes résztvevő (fő)	Válaszolók száma (fő)	Válaszarány (%)
88 órás 2009 tavasz	21	14	67
88 órás 2009 ősz	19	13	68
112 órás 2010 tavasz	23	11	48
112 órás 2010 ősz	18	17	94
112 órás 2011 tavasz	23	18	78
88 órás 2011 ősz	20	18	90
60 órás pedagógus 2009	23	8	35
32 órás Hejcen 2010-11	35	25	71
24 órás Rácalmás 2011	11	11	100
Összesen:	193	135	70

A kérdésekre 122 nő és 13 férfi válaszolt. A válaszadók nemek szerinti aránya tükrözi a képzés résztvevőinek arányát, csupán 10 százalékuk volt férfi.

Az elektronikus formában kiküldött és értékelte kérdőívek mellett húsz, előre strukturált mélyinterjút készítettünk a mintából véletlenszerűen kiválasztott egyénekkal. A húsz interjúalany a négyféle program, tíz különböző időpontban lezajlott képzéseinek résztvevőiből került ki. A különböző képzési programokban való részvételüket tekintve a megoszlásuk a következő volt:

---

⁵ Mellékletben található az online felületen elérhető kérdőív

2. táblázat: Résztvételi megoszlás az egyes projektek közt

60 órás	1 fő
88 órás	6 fő
112 órás	8 fő
32 órás	5 fő

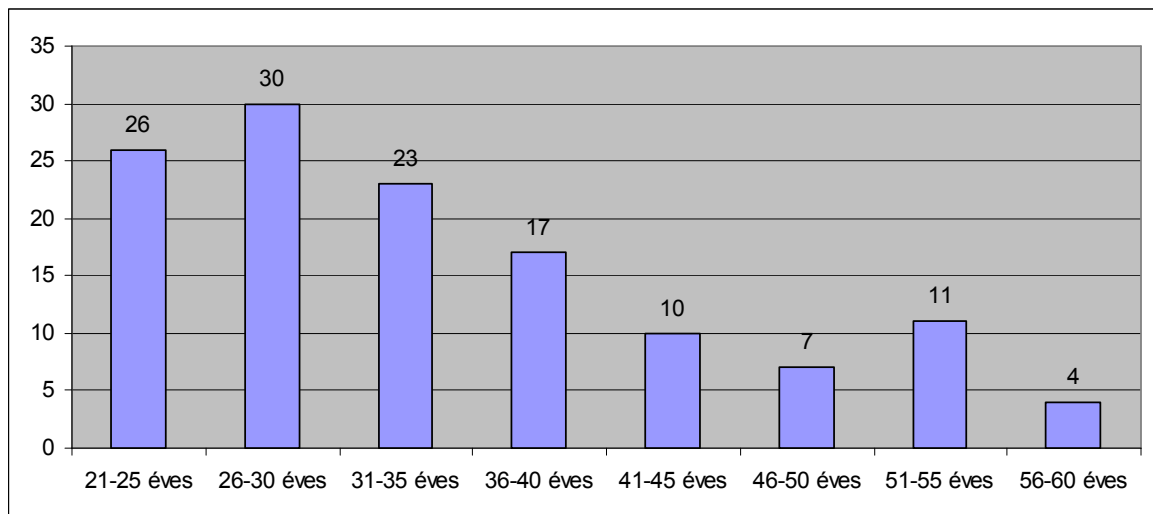
Az interjúk során megkérdezettek között szintén 10 százalék, azaz 2 fő képviselte a férfiakat.

Az interjúk 2011. december 28. és 2012. február 2. között készültek, melyek során tizenkét személyes találkozás mellett nyolc résztvevővel skype-on beszélgettünk, amire vagy a földrajzi távolság vagy egyéb akadályoztatás miatt volt szükség. Az interjúk időtartama 8 és 25 perc között mozgott. A képzésekkel kapcsolatos fontos benyomás az interjúra felkértek rendkívül magas válaszolási hajlandósága volt, – hasonlóan az online kérdőíveknel tapasztaltakkal – ami nem csupán abban nyilvánult meg, hogy szívesen rendelkezésünkre álltak, hanem a felkért interjúalanyok nagy része kimondottan „megtiszteltetésnek” érezte, hogy kíváncsiak vagyunk a véleményére, megoszthatja tapasztalatait.

Életkor

Korcsoport szerinti megoszlás szerint a képzés résztvevőinek 40 százaléka a 35 évnél idősebb korosztályba tartozott. Felnőttképzési programokról lévén szó ez fontos jellemző, hiszen a pályakezdők mellett a stabil munkavállaló, vagy épp munkahelyváltó szakemberek elérése és képzése is alapvető cél. A válaszadók átlagos életkora 34,7 év, korcsoport szerinti bontásban az alábbi képet mutatják:

1. ábra: A képzés résztvevői korcsoport szerinti bontásban (fő/korcsoport, N=128)

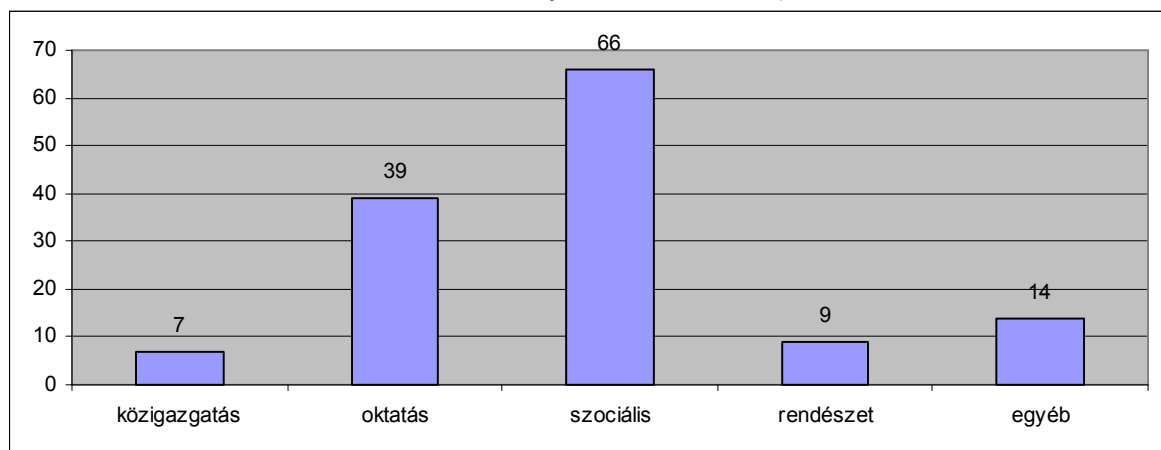

Az interjúk során megkérdezettekre is hasonló életkori megoszlás volt a jellemző. A felénél valamivel többen tanulók és a fiatal pályakezdők közül kerültek ki, akik még a munkaerő-piaci lehetőségek feltérképezésénél tartanak. Ők azok, akik még időbeosztásuk, munkaerő-piaci helyzetük révén könnyebben tudnak képzéseken részt venni, rugalmasabb az időbeosztásuk, mint a stabil munkavállalóknak, akik közül többen számoltak be arról, hogy a képzésen való részvételük fizetés nélküli szabadságuk terhére valósult meg. A 40 év felettiak között a stabil munkavállalókkal közel azonos arányban jelentek meg a munkahelyváltók. Jellemzően kényszerből kerültek ebbe a helyzetbe, de beszámolóik szerint újrakezdesnek, további lehetőségek kinyílásának fogadták el kényszerű pályamódosításukat és ennek kapcsán, nyitott, érdeklődő attitűddel találtak rá a képzésre és vettek rajta részt.

Szakmai jellemzők

Iskolai végzettségüket tekintve a résztvevők túlnyomó többsége felsőfokú végzettséggel rendelkezett, csupán 11 fő (8 százalék) volt középfokú végzettségű. A résztvevők döntő többsége a szociális illetve az oktatási területéről érkezett, ami elsősorban a képzés célkitűzéseinek megfelelő kiválasztási szempontokat tükrözi. A résztvevők szakterületek szerinti összetételéből ugyanakkor látszik, hogy más ágazatok képviselői is bekerültek a csoportokba. A csoportoknak ez a fajta vegyítése többnyire pozitív hozadékkal bírt, hiszen megjelentek olyan más intézményi és szakmai szempontok is, amelyekkel a gyakorlatok során jól lehetett dolgozni.

2. ábra: A résztvevők szakterület szerinti összetétele (fő/szakterület, N=135)

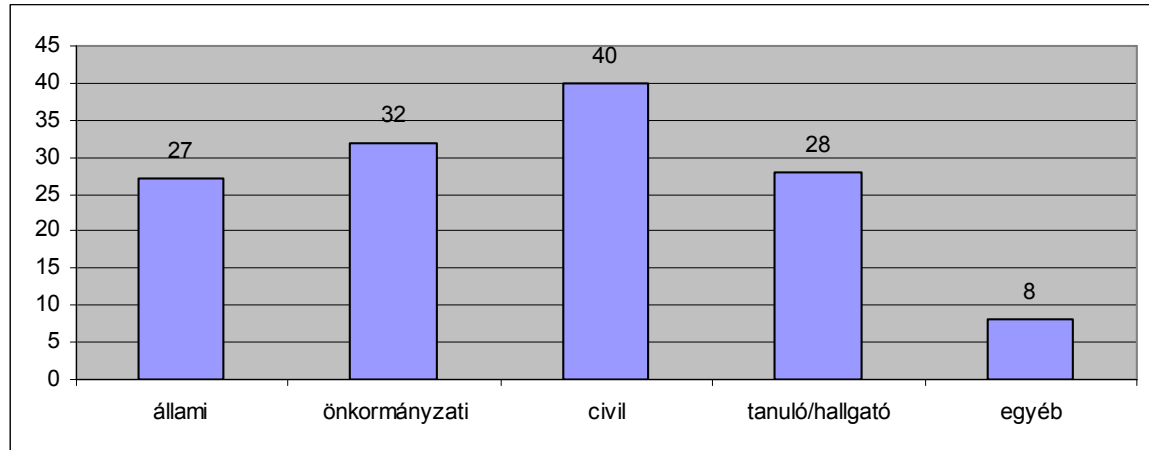

A résztvevők több mint háromnegyede (77 százalék) oktatási illetve szociális területéről érkezett. Az egyéb kategóriába a bölcsészettudomány, jog, újságírás/média területéről érkezettek kerültek – ők általában hallgatók, akiknek még nem volt munkaerő-piaci tapasztalata.

Az intézményi szektorok szerinti bontásban kiegyensúlyozottan jelenik meg az állami/önkormányzati illetve a civil szféra képviselőinek aránya. 43 százalék érkezett valamely állami vagy önkormányzati fenntartású intézményből, a civil szervezeteknél

tevékenykedők aránya pedig 29 százalék volt. A résztvevők valamivel több, mint 20 százaléka még hallgató volt, néhányan pedig épp az oktatás és a munkaerőpiac közti átmenetet élték meg. Érkeztek még résztvevők az egyházi vagy üzleti (vállalkozói) szektorból, de számuk nem jelentős (8 fő, 6 százalék).

3. ábra: A résztvevők szektorok szerinti összetétele (fő/szektor, N=135)

Interjúalanyaink szakmai összetételét tekintve hasonló arányokat találunk: hatan érkeztek az állami, önkormányzati szektorból (köztük hárman idegenrendészeti területről), hárman voltak egyetemi hallgatók, a többiek (11 fő, 55 százalék) civil szervezetek tagjaiként az oktatási vagy a szociális területről jöttek. Meglepően magas volt azoknak a száma (6 fő), akik a hivatásuk, tanulmányaik mellett valamely szervezetnél folyamatosan önkéntes munkát végeztek. Ők jellemzően olyan fiatal, lelkes pályakezdők vagy egyetemi hallgatók, aki leginkább tanári diplomával rendelkeznek és közülük is többen éltek már hosszab-rövidebb ideig külföldön.

Motivációs szempontok

Az interjúk tapasztalatai alapján a résztvevőket motivációs szempontból két alapvető csoportba sorolhatjuk. Az egyik csoportba tartoznak azok, akik a migrációs témakörhöz szakmailag kapcsolódnak, az ellátórendszer valamely szegmensében dolgoznak. Ők a résztvevők között az idősebb, 40 feletti korosztályt képviselik, akik nem terveznek, vagy nem kényszerülnek szakmaváltásra, karrierjük újragondolására, hanem többnyire belső igény hozza őket a képzésekre. Ide tartoznak azok a stabil munkavállalók, akiknek az esetében a szakmai kíváncsiság, a látókör tudatos szélesítése vagy a továbbképzés igénye egyaránt szerepelt a képzés elvégzésére motiváló okok között. A szakmán belüli szemléletváltásnak, attitűdformálásnak fontos aktorai ők, mivel a képzéseket hírét és fontosságát leginkább ezek a résztvevők tudják hitelesen tolmácsolni az intézményeken, szervezeteken belül.

“... akkor éppen vezettem egy migrációs projektet egy alapítványnál, és gondoltam, hogy ezzel majd még többet fogok tudni erről a témáról, hogy nehogy hibát kövessék el vagy valami. Úgyhogy én ezért jelentkeztem.”

“Az, hogy ebben a témában Magyarországon nagyon kevés helyen tudod magad továbbképezni, sőt, nem tudod magad továbbképezni. Konkrétan a Menedék Egyesület csinál csak ilyen továbbképzéseket.”

Több szakembert motivált a másfajta megközelítés. A rendészeti területről érkezők számára a rendszer működésének ismerete, az összefüggések megismerésének lehetősége is motiválólólag hatott.

“Hát idegenrendészeti területen dolgozom, és ez nagyon érdekesnek tűnt. Tehát amikor nem jogszabályi megközelítések vannak, hanem inkább emberi, humán részről, és ezért is jelentkeztem.”

“Mi motivált? Hát ugye az, hogy 17 évet dolgoztam határátkelőhelyen, (...) és kíváncsi voltam, hogy hogy működik maga a mechanika. Mert én ugye addig tudom követni, amíg elő van állítva, és elszállítják akár Bicskére, vagy akárhova. És kíváncsi voltam, hogy akkor folyt. köv. az hogy történik.”

A másik csoportot leginkább a személyes érdeklődés, kíváncsiság, ismeretszerzés vezérelte. Közöttük nagy számban voltak jelen pedagógus végzettségű, főként pályakezdő fiatalok, akik a munkaerő-piaci lehetőségek alaposabb megismerésének részeként tekintettek egy-egy képzésre. Jellemzően nyitott és toleráns csoport, akik a szociális érzékenység mellé igyekeznek magas szintű szakmai tudást rendelni és mindenképpen hasznosnak tartják ezt a képzést esetleges jövőbeni céljaikhoz.

Az online kérdőíves kutatás válaszadóihoz hasonló arányban jelentek meg ebben a csoportban is egyetemi hallgatók, illetve olyanok is, akik az interjúk idején álláskereséssel, szakmaváltással voltak elfoglalva.

“Azt éreztem, hogy most befejeztem a tanulmányaimat. Én magyar-portugál szakos voltam és tanár szakos, és ott a tanár szak miatt vettem észre magamon, hogy elkezdtek érdekelni kicsi társadalmi kérdések is, és amiatt gondoltam, hogy kicsit így kinyitom a bölcsész világot.”

“Hát most én ilyen szakmaváltás-szerűségben vagyok éppen, mert én eredetileg bölcsész vagyok, és aztán most megpróbálom valami kicsit ilyen szociális dimenzióval eltölteni vagy valami hasonló, vagy segítő szakmák felé érdeklődöm, és akkor ehhez kapcsolódik ez.”

“... érdekelt ez a migráns, valahol érintve is éreztem, és éreztem magamban azt, hogy ezt tudnám csinálni, hogyha lenne ilyen, mentorként vagy akár önkéntesként, de egy önéletrajzba belé lehet írni, hogy önkéntes voltam itt és van némi tapasztalat végül is.”

“Hát legelsősorban az, hogy tényleg így kvázi jobban megismerjem őket.”

“Hát előtte sosem voltam ilyen hosszú távú képzésen, csak ilyen egy-két napon, meg a migráció, igen. Na de mégis, miért? Mert akkor azt hittem, hogy szeretnék én migránsokkal foglalkozni életvitelszerűen, karrier szempontból.”

“... eléggé nyelvtanuló mániás vagyok, meg az ilyen interkulturális dolgok, tehát az, hogy kultúrák találkozása, ez nagyon mozgat, nagyon izgalmas, és meg akartam nézni, meg hát gondoltam, hogy hátha jó lesz később.”

“Motivált, hogy ingyenes, hogy az egyetem mellett tudom csinálni. Az, hogy ilyen hosszú távú, nemcsak belekapnak a témába, hanem végignéztem a tematikát, és úgy láttam, hogy ez átfogó lesz, és semmilyen más migrációs képzést nem találtam. Tehát egyetemeken is kerestem kurzusokat, elég komoly kutatást végeztem, hogy mit lehetne ezzel csinálni, úgyszólván ez volt a legátfogóbb.”

“Én régóta munka nélkül voltam, és kellett valami, amit csináljak, és leginkább az, hogy valamit tanuljak. És ez elég hosszú időnek tűnt. Hát 14 hétig jártunk, és ez 14 hétre nekem feladatot adott. Csak ilyen egyszerű.”

Voltak továbbá egészen privát, személyes motivációk.

“... mind a magánéletben, mind pedig szakmailag kapcsolatban vagyok a bevándorlási dolgokkal, az én férjem is bevándorló, meg az összes ismerősöm.”

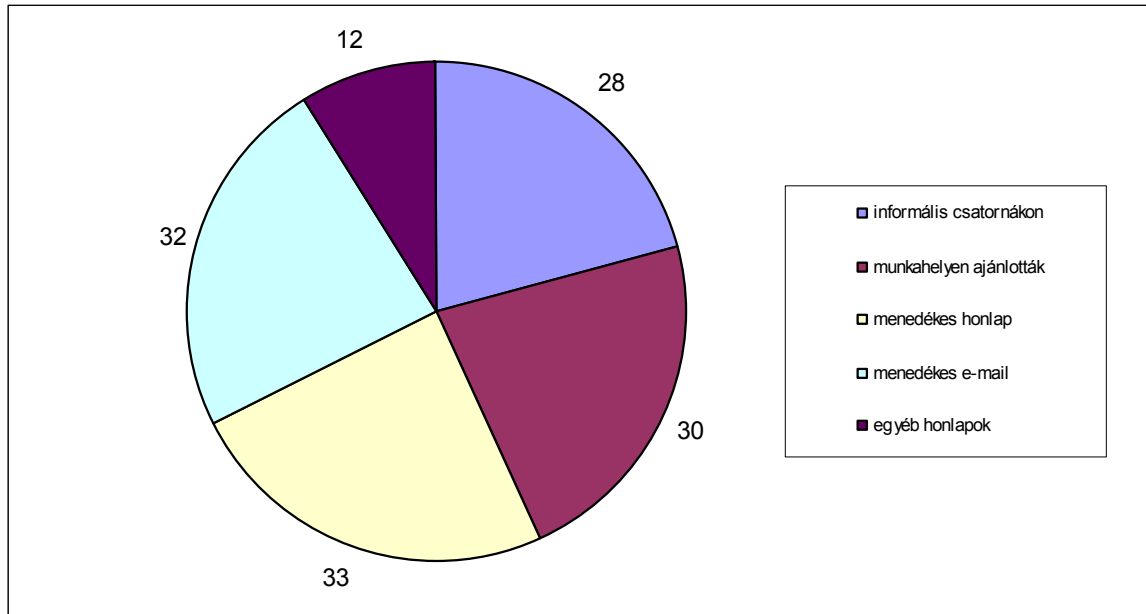
“Ó, hát a tanulmányaim, egyrészt, másrészt mindig is érdekelt a téma, és szerettem volna benne egy kicsit elmélyülni. Harmadrészt pedig olyan furcsa az élet, hogy mivel arab származású vagyok, illetve arab névvel rendelkezem, ezért nagyon sokan hiszik azt, hogy én bevándorló vagyok. (...) És igazából bele szerettem volna látni, hogy milyen az, hogyha tényleg menekült az ember.”

Értesülés a képzésekről, információs csatornák

A képzési programok megtervezéséhez és összeállításához fontos tudni, hogy a leendő résztvevők hogyan érhetőek el, milyen formális és informális csatornákon keresztül kommunikálnak és jutnak információkhoz. A visszajelzések szerint a képzési résztvevők a képzésről többféle információs csatornán keresztül értesültek. Egyrészt jelentős a szerepe az informális csatornáknak (ismerősök, korábbi képzési résztvevők ajánlásai) valamint a munkahelyi (formálisabb) ajánlásoknak. A résztvevőknek ugyanakkor több mint fele (57 százalék) „első kézből” a Menedék hirdetéséből értesült a képzési lehetőségről, akár a szervezet honlapján vagy levelezőlistáján, akár társszervezetek honlapjain keresztül. Ez azért fontos információ a képzési programok kiírói számára, mert, mert így bizonyítottan nem csak egy szűkebb kapcsolati háló mentén tudnak a résztvevők bekerülni a képzési programba, hanem a lehetőség bármely érdeklődő számára nyitott és elérhető tud lenni.

4. ábra: Honnan értesültek a résztvevők a képzésről (fő/csatorna, N=135)

A személyes interjúk során szépen kirajzolódtak azok az utak, és csatornák amelyeken keresztül a résztvevők rátaláltak az adott képzésre. Sokan az interneten böngészve, valamelyest célzott keresés során bukkantak rá egy-egy felhívásra. Közülük többen voltak, akik “véletlenül”, laza kapcsolódásokon keresztül jutottak ide, míg mások célzottan, migrációs témában kerestek információt, továbbképzést. Jellemzően az online kérdőív válaszainak arányaihoz hasonlóan fele-fele arányban voltak, akik kerestek, illetve akiket megkerestek.

“Én munkát kerestem félig-meddig vagy a diplomairás előtti időszak volt, és így szörföltem a neten, és nézegettem, hogy mit kezdjek az élettemmel, merre tartok, és akkor botlottam bele teljesen véletlenül a Menedék honlapján egyébként.”

“Interneten, mert a Menedék honlapján, mert elkezdett érdekelni a migráció témaköre, abból írtam a szakdolgozatomat is. Körülnéztem, hogy ki foglalkozik ezzel Magyarországon, és mit lehet ezzel kezdeni.”

“Na most én akkor ilyen nagyon aktív munkanélküli voltam, és mindenfélét kereste, tehát interneten, és rákattintottam erre az oldalra, hogy migráns, a Menedék oldalra, hogy mi is az, tehát minden, ami szociális, mert én csak ebben gondolkodtam. Igen, húsz évet legyűrtem idősellátásban, és minden, ami szociális, így érdekelt. És elküldtem a jelentkezést, tehát egy nagyon-nagyon nagy véletlen volt.”

“Teljesen véletlenül interneten. Talán úgy, hogy volt nálunk egy külföldi, és akkor fölmentem a Menedék honlapjára, és akkor ott láttam.”

“Nem nagyon emlékszem, de szerintem véletlenül, mint ahogy szoktam. Egy barátnőm dolgozott a Menedéknél. Most vagy ő hívta föl rá a figyelmemet, vagy ráakadtam a honlapon, vagy valahol, interneten, nem emlékszem rá.”

“Szoktam a honlapot rendszeresen nézni. Több ilyen jellegű honlapot szoktam néha csekkolni, és én azt gondolom, hogy magamtól találtam meg így a honlapon a képzést.”

Természetesen a “másik oldal” is aktív, a Menedék Egyesület számos internetes fórumon hirdeti képzéseit, illetve célzottan küldi az aktuális képzésekről szóló hírlevelet azoknak a szervezeteknek, a civil és az állami szektorban egyaránt, amelyeknek munkatársai a témában érintettek lehetnek. A résztvevők másik részéhez így jutottak el hírek, információk a képzésekről.

“Én ezt a munkahelyi e-mail-címemre kaptam, (...) hogy akik ilyen területen dolgoznak vagy érdekli őket, akkor jelentkezhetnek.

Ez egy belterjes csatorna tulajdonképpen. A Demnet Alapítványnak volt szakmai kapcsolata a Menedékkal. (...). Úgyhogy végül is szakmai csatornán kerültem be.”

“Hát igazából én már előtte is önkéntes voltam a Menedék Egyesületnél. Tehát végül is rajtuk keresztül jöttem, ők szóltak.”

“Szerintem úgy rémlik, hogy a nonprofit.hu oldalon a képzések alatt, és már korábban is láttam.”

“Hát a Menedék Egyesület, azért hála istennek, tartja a kapcsolatot az állami szférával, meg hát kell is neki, és ők küldték nekünk e-mailen.”

“Az afriport.hu oldala, illetve hírlevele jár nekem, és ott néztem a hírek között volt benne ez a Menedék Egyesületnek a hirdetése.”

A képzésekkel kapcsolatos elvárások

Ahogy a résztvevők maguk is sokfelől érkeztek, úgy az elvárásaik is igen sokfélék voltak. Az elvárások pedig sok esetben szorosan kapcsolódtak a motivációkhoz, hiszen nyilvánvaló, hogy akit szakmai érdeklődés hozott, és fizetés nélküli szabadsága napjait “áldozta fel”, annak egészen más elvárásai voltak, mint annak, aki munkakeresés közben, a tanulmányai kiegészítéseként, “tét nélkül” jelentkezett a képzésekre. A 135 résztvevő közül 99-nek volt munkahelye a képzés megkezdésekor. Közel kétharmaduk (62 fő) arról számolt be, hogy a munkahelyük támogatóan fogadta a képzési tervüket, további harmaduk (33 fő) esetében közömbösen viszonyultak hozzá. Csupán négyen számoltak be arról, hogy voltak fenntartások a munkahelyükön a képzés kapcsán. A személyes interjúk során a résztvevők munkahelyeinek hozzáállását tekintve mindegyikre akadt példa, de abban a vélemények közösek voltak, hogy senki sem csalódott, nem érezte egy pillanatig sem, hogy a képzésen töltött napjai kárba veszttek.

“Ami az elvárásom volt, az azt hiszem, inkább az elméleti rész volt, tehát amire számítottam, hogy többet megtudok a bevándorlásról, nemzetközi statisztikák, meg jogi rész, meg ilyesmi.”

“Igazából kettő elvárásom volt. Az egyik az az, hogyha már saját büdzsére megyek, akkor kapjak is valamit, és azt szerettem volna kapni egyrészt, hogy mélyüljön a tudásom,

másrészt meg meglegyenek a forrásaim, hogy hogyan tudom utána egyedül tovább mélyíteni ezt. Ez volt. És ezek hogyan alakultak ezek az elvárások? Hát abszolút teljesültek, nagyon jó irányba, már csak azért is, mert nagyon jó csapatunk volt, és még pár emberrel azóta is tartom onnan a kapcsolatot.”

“Azért is jók ezek a képzések a szakmán belül, merthogy kapcsolatokat is építhetsz ki, és ez ott nagyon összejött. Nagyon színes társaság volt, és igazából azóta is folyamatosan kapom a hírleveleket, meg nagyon sok szervezetet megismertem, akik ezzel foglalkoznak, szóval kicsit így kinyílt a szemem, úgyhogy bejött.”

“Nem volt elvárásom, és nagyon kellemes élmény volt, hogy maga a tréning része egy nagyon jó tréning volt. Ami nekem nagyon tetszett abban a képzésben, hogy ezek a tréningek építő jellegűek voltak. Azóta is ezt sírom vissza, és mindig mondom a saját munkahelyemen a csoportomnak, hogy egy szupervízió az nemcsak romboló lehet, hanem építő is. Nincs értelme a rombolásnak, hogyha nem tudunk építkezni.”

“Hát elvárások az, hogy ugye jogilag is, meg pszichológiailag, szociológiailag is belelássak ebbe AZ egészbe, a másik pedig, hát igazából találkozom olyan emberekkel, akik esetleg ebben dolgoznak vagy ezek is érdekelnek.”

“Igazából én másra számítottam, én azt hittem, hogy sokkal több ismeretet fogunk kapni, de igazából, szóval hogy így tök jó, mert önismerttet kaptam, úgyhogy ez nekem abszolút megérte, és egy kicsit pozitívabb is így.”

“Őrületos nyitottság volt bennem, meg olyan elvárás, hogy valami újat halljak, de hát ez be is jött, tehát abszolút új információkkal jöttem haza, és ehhez nagyon sokat segített a környezet is, meg a társaság is.”

A képzésekkel kapcsolatos félelmek

A személyes interjúknak fontos tapasztalata volt, hogy a csoportok összeállításánál tudatosan alkalmazott „vegyítés”, a különböző szakmai és intézményi csoportok résztvevőinek egymás mellé rendelése a képzésekre jelentkezők közül egyesekben előzetes feszültséget okozott. Az interjúalanyok egy része olyan félelmeket fogalmazott meg önmagával és az ekkor még ismeretlen csoporttal kapcsolatban, amelyek szoros összefüggésben állnak az elfogadással. Ezen belül is szétválasztható prekoncepciók vonatkoztak egyrészt a civil kontra szakember, másrészt a szakember kontra szakember viszonyra. A képzéseknek és a képzőknek nagy szerepe van tehát abban, hogy a csoportok tagjainak kiválasztása során ezt a szempontot figyelembe véve, mintegy oldják a szakma szereplői között a “feltételezett” vagy ténylegesen létező feszültségeket. A résztvevők pozitív kimenetelű tapasztalatai mindenképpen első, kezdeti lépései voltak és lehetnek egy interdiszciplináris, hosszú távon gyümölcsöző szakmai együttműködésnek az egyének és az intézmények szintjén egyaránt.

“... attól féltam, hogy ugye a szociális munkás diplomámmal, de ugye nem dolgoztam benne, és féltam, hogy szakmailag mondjuk kompetensebb emberek fognak ott körülöttem ülni, és akkor, mondjuk súrlódás lesz, hogy ők mindenkit meg akarnak menteni, én meg

nem akarok mindenkit megmenteni. Ilyen félelmeim voltak, (...) viszont kellemesen csalódtam, mert nagyon jól jött ki a kontraszt.”

“Előre nem. Alatta voltak (félelmeim). Alatta voltak olyan szintűek, hogy vagyok-e elég nyitott egy szociális közegben, Talán ez a jó kifejezés, hogy befogadóbbak, elfogadóbbak, mint a más területen dolgozók. Hogy tudok-e olyan lenni, és mondom, voltak is, amikor úgy éreztem, hogy picit kilógok. De igyekeztem nyitni vagy nem is tudom, felfogni, hogy ők miről beszélnek.”

“Az az egy félelmem volt, hogy valamilyenfajta előítéletességet fogok tapasztalni. Tehát hogy nem nyilvánulhatok meg annyira úgy őszintén, mert akkor majd azt mondják, hogy persze, mert a hülye...-os az ezt gondolja. Az elején éreztük, hogy van valamilyenfajta ilyen fenntartás meg előítéletesség. Akkor azt kommunikáltuk is, tehát azt vissza is jeleztük, és a végére ez teljesen eltűnt.”

“... hogy nincsen elég előképzettségem, vagy valami olyan, meg hogy szakmából adódó példákat kéne hozni. Hát mondtam, én tanítok, akkor én tanítottam háromszor már így fiatal magyarrá, heti másfél órában, tehát így nem nagyon tudtam volna. Nem akartam ott ülni egész végig, és akkor úgy érezni, hogy én csak ilyen szemlélődő emberke vagyok, de nem így volt.”

“Igen, hogy jelentkeztem, és utána láttam meg, azt hiszem, a kiírásban migránsspecifikus képzés volt írva, és aztán, ahogy felvettek, azt írták, hogy szociális munkásoknak vagy hogy volt valamilyen változás a címben, és akkor voltak félelmeim, hogy ez nem nekem szól mégsem, és hát amikor bekerültem, ki is derült, hogy nem sok tanuló van, inkább szakemberek. És én teljesen elméleti vonalról közelítettem, és mindenki más már ezer migránst látott. Igen, ezek voltak a félelmeim. Problémám nem volt, de kívülállónak éreztem magam, és éreztem, hogy jogászként, szóval nem volt jogász, és szerintem elég sokan nem is értették, hogy mit keresek ott, meg hogy milyen vonalon jutottam ide. De hát nem volt problémám, szóval befogadók voltak.”

A képzések szakmai tartalma

Tartalmi összetevők

Az interjúk során a képzések résztvevőit arra kértük, mondják el, hogy számukra miről szólt a képzés. Bár az interjúk alanyai több képzés résztvevőiből kerültek ki, és a képzések között is voltak különbségek, a válaszok alapján elmondhatjuk, hogy mind a rövidebb (32 órás) mind pedig a hosszabb képzéseken jól elhatárolható képzési blokkokként jelentek meg a különböző tartalmak. Ez menet közben nagyban segítette az elhangzott információk befogadását, de visszatekintve is felidézhetővé, újraélhetővé tette a képzést. A sokszínűség, a több oldalról való megközelítés, a téma körbejárása a legtöbb hallgató számára fontos pozitívum volt. Számukra a képzés lehetőséget adott az áttekintésre, és a migrációs folyamatok alapsabb megismerésére..

“Hogy miről szólt? Hát három nagy blokk volt. Az első blokk, az inkább elméleti jellegű volt, a migrációnak a szociológia, illetve jogi háttérével kapcsolatban, ott talán inkább az informativitáson volt a hangsúly, a második az interkulturális képzés volt, ott már jóval nagyobb szerepet kaptak a nem formális tanulási módok, és a harmadik pedig a pszichológiai tényezőket emelte be a középpontba.”

“... többfajta tematika volt, volt egy icipici önismereti része, volt egy ilyen érzékenyítő része, ha jól emlékszem, akkor volt ez a lexikális tudás a migráns életutakról, egy kicsi országismeret, kicsi jogi ismeretek, tehát sokféle, sokszínű volt.”

“Hát maga a képzés, az nagyon átfogó volt(...)Nem egysíkú, hanem minden oldalról kaptunk rátekintést a menedékkérők problémáira (...) Magyarországon lévő helyzetére.”

“...sokkal jobban körbejárták már akkor az egészet, és mondom, hogy nagyon színvonalas előadások is voltak, és nagyon egymásra is épültek. Akiket meghívtak, tehát a résztvevők is annyi területről voltak...”

“A címe alapján migránsokat segítő vagy migránsokkal foglalkozó szakembereknek szóló képzés volt. Jelentős mértékű elméleti tudást nyújtott, tehát mind makroszinten, tehát a migrációnak a trendjei a világban, Európában számokkal, statisztikákkal megspékelve, mind pedig az egyén szintjén, tehát mi zajlik a migránsban, ami nagyon nehezen összefoglalható dolog vagy nagyon nehezen bemutatható dolog, merthogy ez a migráció egy iszonyatosan nagy összefoglaló fogalom, és óriási nagy diverzitás van benne. Azt gondolom, hogy sikerült az egyéni oldalt is megmutatni.”

Sokak számára a konkrét feladatok megoldásáról, a napi tevékenységekben, jogszabályokban való eligazodásról szólt a képzés. Ebben főként azok kaptak segítséget, illetve szereztek további ismereteket, akik az ellátórendszerben dolgoznak és kapcsolatban állnak menedékkérőkkel, migránsokkal.

“...volt egy nagyon-nagyon jó csapat, tehát nagyon sok kollégával, tanárral, pedagógussal tudtunk úgy kommunikálni, információt cserélni és a képzés is ahhoz járult hozzá, hogy a munkámban vagy a mindennapi működésemben tudjak segíteni. Én bevándorlókkal is foglalkozom, tehát nagyon-nagyon jó volt.”

“Alapokat adott ahhoz, hogy általában véve a migránsok kezeléséről, a migránsok ügyeinek a kezeléséről itthon, (...) vagy egy alapsomag biztosítása ahhoz, hogyha az ember migránsokkal foglalkozik Magyarországon, akkor milyen problémák merülhetnek föl.”

“...hogyan vannak a táborok, meg hogyan kaphat valaki állampolgárságot, meg milyen broszúrákat kell kitöltenie, milyen lehetőségei vannak egészen addig, hogy hogyan kerül az oktatásba, ott milyen problémák vannak, milyen szervezetek kapcsolódnak ehhez. Tehát hogy ott legalább kaptunk egy átfogó képet, hogy kihez nyúljunk.”

A résztvevők sokfelől, különféle foglalkozási ágból, élethelyzetből érkeztek, többen “útkeresőként”, érdeklődésből jelentkeztek a képzésekre, vagy egyszerűen “áthallgattak” erre a területre; számukra az ismerkedésről szólt a történet.

“Most én nem vagyok egyébként szociális munkás, hanem egy végzett jogász vagyok, úgyhogy nekem nagyon sokat segített az elméleti tudás.”

“Számomra arról szólt, hogy én megismerkedjek, hogy mi az a migráció, meg mit kell csinálni egy migránsnal. Aki a szakmákban dolgozott, az nyilván mást fog mondani erre. Nekem egy ismerkedés volt.”

“...az volt a benyomásom, hogy olyan szakembereknek, akik nem kifejezetten erre akartak szakosodni, de valahogy mégis belekeveredtek a témába, és neki, hogy segítse, hogy összefoglalja ezt az egész dolgot...”

A megismerésnek sokféle módja létezik, többen említették az önismeret, az elfogadás fontosságát. A beszélgetések során nagy élményként, őszinte lelkesedéssel számoltak be néhányan arról, hogy a szituációs játékok, a helyzetgyakorlatok sokat segítettek egyrészt abban, hogy önmagukat hogyan helyezték el tágabb és szűkebb környezetükben, másrészt, hogy nyíltabban, toleránsabban viszonyuljanak az őket körülvevőkhöz.

“Hát a képzésről azt tudom megfogalmazni leginkább, hogy amiért én mentem, és azt meg is kaptam tőle, hogy hogyan tudunk úgy hozzá, tehát kicsit ilyen multikultis is volt, meg egy kicsit ilyen önismeretis, és ebből, hogy mennyire tudjuk mi elhelyezni magunkat a magyar társadalomban, meg a külföldiekkel való kapcsolatban, ebben segített.”

“...tehát olyan feladatok, ilyen kiscsoportos feladatok voltak, ami végül is előhozta azokat a dolgokat belőlünk, ami a toleranciától elkezdve, hogy mihez hogyan álljunk...”

“... önmagunk megismerésével volt kapcsolatos, meg hát hogy mi hogyan viszonyulunk a migránsokhoz, bevándorlókhoz, tehát hogy végül is a mi attitűdünket kvázi fejlesztettük, hogy befogadóbbak legyünk, vagy akár a környezetet hogyan tudjuk erre ösztönözni, hogy egy befogadóbb szemléletet, és végül is ilyen gyakorlatok voltak.”

“Nyitottságról, arról biztos, tehát hogy tudjad észrevenni a másikat, hogyha ő más is, azt el tudjad fogadni, tehát ez ilyen pozitív értelemben, gondolom, hogy legyen rá szemed ezt elfogadni...”

Módszertani összetevők

Mindegyik képzési formában fontos szerep jutott a játéknak, nem volt olyan résztvevő, aki valamilyen formában ne említett volna olyan tevékenységet, feladatot, emlékezetes pillanatot, amely ne egy játékhoz kötődött volna. A játékon keresztül tanulni jó, de még izgalmasabb volt önmagukkal tudatosan szembenézni, olyan helyzetben ismerni fel valamit, aminek nincs tétje, játék csupán, de az itt szerzett tapasztalat már valós élethelyzetekben fejti ki hatását.

“...egy nagyon jó játék, ami ez a kártyajáték, amikor különböző szabályokat osztanak ki az asztaloknak, de ezt nem tudjuk..nekem legalábbis olyan volt, hogy amikor saját magamon veszem észre, hogy tényleg azt gondolom a másiktól rögtön elsőre, hogy hát ő nem értett meg valamit, és ez pont a bevándorlásra nagyon jó példa és nagyon személyes tud lenni, hogy az ember így azt hiszi, hogy iszonyú toleráns meg (...) és aztán jön egy ilyen...”

“Talán a játékok voltak a legjobbak, amikor, volt olyan játék talán, amikor valamiféle problémát kellett megoldani, amikor látszólag konfliktushelyzetben volt talán a két csoport. Mert úgy is meg lehetett oldani, hogy mindenkinek jó.”

“Az önismereti játékok, tehát a játékok közül (...). Volt az a kártyajáték, amikor különböző asztaloknál különböző szabály szerint játszottunk, és az egyik asztaltól át kellett ülni a másik asztalhoz, de a másik asztalnál más volt a szabály.”

A képzések fontos, sokak által említett színpontja a közös filmnézés és az azt követő beszélgetés volt. Ezek nem csak azért voltak élvezetesek, és különlegesek, mert dokumentumfilmekkel egyre kevesebb ember találkozik, a privát és szakmai életében egyaránt, hanem mert a beszélgetések, amelyek alapjául a filmek szolgáltak sok saját élmény kibontásában, gondolatok, érzések feldolgozásában is segítettek.

“Általában nekem azok a beszélgetések voltak, amik a filmek után ott valahogy jobban kijöttek. Ezt beszéltük is ott a képzés végén is, hogy amikor igazi arcokat, embereket, akikkel tényleg megesett, láttunk és közösen beszélünk róla, akkor sokkal több minden előjött...”

“...mindenképpen a filmeket említeném, meg a filmnézés után voltak ilyen megbeszélések.. ezek után a beszélgetéseket nyilván a mi életünkre próbáltuk átvetíteni vagy azt szerettük volna megnézni, hogy ez ránk hogy vonatkozhat vagy tanulságokat.”

“...volt egy olyan blokk, hogy filmeket néztünk, merthogy nagyon jó filmeket néztünk, és nem is utána a beszélgetés volt számomra, vagy az, hogy mit kezdtünk utána a filmmel olyan meghatározó, hanem hogy iszonyú jó filmeket néztünk.”

“... ez a filmvetítés volt, amit csak így grátisz, egyszer csak levetítették, egy vietnami családról készítették, akik már itt integrálódtak, és teljesen jól megvoltak.”

Voltak persze, akik az intellektuális tartalmakat, az informális megközelítést kedvelték inkább, de azért ők is találtak örömet más típusú feladatokban is.

“Nekem a kedvencem a migráció szociológiája blokk volt. Igazából én azért érkeztem a képzésre. A többi részét is élveztem, de ahhoz tudtam a legjobban kötődni.”

“Szellemileg a szociológia előadás, érzelmileg pedig, amikor a végén építettünk közösen egy fát kellett, vagy azt mi találtuk ki, már nem is emlékszem, de az nagyon jó.”

“Nekem nagyon érdekes volt a statisztikákat is végignézni, akár a világban, vagy hogy a magyar bevándorlók. Mert ez olyasmi, amiről van egy képem a sajtóból, a tévéből, nem tudom, és néha kiderül, hogy nem úgy van, vagy nem igaz.”

A pszichés tényező a képzésekben fontos elemként volt jelen, s az interjúalanyok élménybeszámolóiból egyöntetűen az derült ki, hogy pontosan attól voltak ezek a megközelítések, tematikák egyediek, sok más tanfolyamhoz, továbbképzéshez képest rendhagyóak, hogy az ismeretek átadása mellett mindig jutott idő az érzelmi hangolódásra, a lelki élmények kibontására.

“Hát nagyon emlékezetes volt az első alkalom, nagyon megmaradt bennem az, hogy minden képző jelen volt.”

“...talán értékrendről kellett beszélni, hogy ki mit gondol, és az is nagyon érdekes volt, mert ugye sokan voltunk, és van, akivel amúgy is beszélget az ember, de van, akivel nem.”

“Hát ami legjobban megmaradt, az a kultúrsokk vagy a beilleszkedésről szóló modellek című rész, mert az úgy kapcsolódik a szociális munkához, hogy ugye folyamatosan kontaktusban vannak ezek az emberek a bevándorlókkal, és a velük való ügyintézésnek egy fontos része az, hogy a másik ember hogy érzi itt magát vagy mennyire tud beilleszkedni.”

“Hát egy nagyon hatásvadász emberjogi nap, amikor a kínzásokat tanultuk meg. Azt hiszem, ez ugrott be először, szóval valószínűleg ez.”

“... a saját képem is nagyon megdöbbenő volt. Tehát én egy elég hirtelen haragú, hirtelen véleményező ember vagyok, és voltak filmvetítések, és nagyon sok olyan élethelyzetet mutattak, amire alapvetően teljesen ellentétes volt az első reakció, mint ami az elvárt reakció volt idézőjelben. (...)Tehát sokat tanultam magamból is.”

Újdonság, kaland volt sokaknak a tereplátogatás, a különféle budapesti helyszínek megismerése. Élmény volt annak is, aki járt már itt, hiszen más szemmel, füllel figyelte, és élmény azoknak, akik korábban akár nem is tudtak a “kolóniák”, negyedek és a hozzájuk kapcsolódó intézmények létezéséről.

“... amit nagyon-nagyon értékesnek tartottam és nagyon megmaradt bennem, amikor elmentünk a kínai-magyar iskolába, tehát az volt egy ilyen nagyon jó, tehát egy nagyon jó élmény is volt, és nagyon érdekes volt.”

“Hát nagyon szerettem, amikor terepre kellett mennünk, és kellett egy terepnaplót írjunk.”

“...a kínai piac volt nekem nagyon nagy élmény, hogy egyrészt nem is voltam ott nem tudom, nagyon sok ideje, de nyilván akkor sem úgy nézelődtem, ahogy most. És az nagyon értékes volt.”

Társas közeg

A nyitottság, és az egymás kölcsönös elfogadása alapvetően jellemző volt a résztvevőkre, de még azon túl is többeknek a legfőbb élménye talán maga a “csoport” volt. Az interjúk során nem fordult elő, hogy valaki negatív fogadtatásról, kirekesztésről, vagy fel nem oldott konfliktusról számolt volna be. Ugyanakkor gyakran megkérdezték, hogy vajon csak az ő csoportjuk volt-e ilyen “jó”, vagy a résztvevők kiválasztása hozott létre ennyire sikeres kombinációt. A csoportok emberi sokszínűsége, szakmai sokfélesége sokak számára az egyik legmeghatározóbb élménye volt a képzéseknek, amely minduntalan, több szempontból is visszaköszönt, hiszen az emberi kapcsolatok bővítése, a megismerés egyaránt szerepeltek a motivációs tényezők, az elvárások között, valamint szerepük volt a szakmai hatékonyság növelésében, a szakmai kapcsolatok alakulásában. Továbbá ezek határozták meg a csoportok „alaphangulatát”, a képzések emberi oldalát.

“Öröletes nyitottság volt bennem, meg olyan elvárás, hogy valami újat halljak, de hát ez be is jött, tehát abszolút új információkkal jöttem haza, és ehhez nagyon sokat segített a környezet is, meg a társaság is. Tehát nagyon jó pofák voltak. Tehát az emberek mind nagyon érdekesek. És én azt gondolom, hogy ilyen helyen mindig az az ember jelenik meg, aki ilyen típus, tehát aki nyitott, aki érdeklődik, aki újat akar tudni, aki saját magát meg akarja mérni, hasonlítani magát a környezetéhez valamilyen szinten. Úgy gondolom, hogy ez egy ilyen típusú csapat, mert akkor egyébként otthon marad főzni.”

“Lehet, hogy furcsán fog hangzani, nekem a legemlékezetesebb dolgom erről a képzésről ez a rengeteg ember, aki különböző más szegmenséből jött így, mondjuk így, a szakmának, tehát hogy volt, aki megjárta Kínát, Indiát, tehát itt ilyen igazi multikulti környezet volt, és akkor rá lehetett látni jobban bizonyos kultúrákra.”

“Nem tudom, meg az, hogy maga az emberek is, akik jöttek, annyira sokszínűek voltak, tehát sok helyről jöttünk, ...”

“... én nem vagyok szociális szakember, tehát nekem nagyon jó érzés volt egy más szellemiségű közegben lenni.”

A képzőkről

A képzéseken a vezető tréner és a projektvezető fogta össze a folyamatot, ők "bábáskodtak" a csoporton belüli kiegyensúlyozott viszonyok és a csoportdinamika alakulása felett. Munkájuk megítélése egyértelműen pozitív volt, személyiségük és szakmai tapasztalatuk a résztvevőket sok bizonytalan helyzeten segítette át.

"... maga a Katának meg az Annának a személyisége, hogy tehát ilyen nyugalom áradt ebből a három napból és nagyon nagy biztonság. Pedig akkor pont olyan lelkiállapotban, tehát álláskereső voltam, így harminc év után..."

"A Katinál nagyon tetszett, ahogy a csoporttal bánt. Ő volt egy ilyen kohéziós erő szerintem a csoportban."

A vezető tréner nem csak a képzési folyamatot felügyelte szakmailag, hanem részben hozzá kapcsolódtak az önismeret, az interkulturális kommunikáció és a segítő munka alapjait adó blokkok. A képzések résztvevői mind szakmai kompetenciájával, mind pedig emberi, csoportvezetői kvalitásaival elégedettek voltak.

"Hát a Bognár Kata volt az előadó... Fú, én nagyon élvezem, ahogy ő tartja ezeket a képzéseket, mert tehát hogy így megmozgatja az embert mindenféleképpen, nemcsak így szellemileg, hanem néha még fizikálisan is, de így nagyon jó."

"A Kata vitte alapvetően a fő vonalát ennek az egész három napnak. Szociális. Nem tudom másképp mondani. Tehát abszolút ott van az érzékenysége, ott van a tudás mögötte abszolút, ami látszik. Felkészült volt az egész csapat, tehát teljesen látni lehetett, hogy mit akarnak, honnan akarnak hova jutni, tehát teljesen a helyén volt."

A szakmai, szociológiai, jogi blokkokat állandó előadók tartották, akik a migrációs témának kiemelkedő, hazai szakemberei. Az állandó, jól bevált előadók köré az elmondottak alapján már szinte rajongótábora alakult a résztvevőknek.

"Az egyik az a Gyulai Gábornak volt, ugye a Helsinki Bizottságtól az előadása, akkor a Kováts Andrásnak, bármit mondott azt úgy élvezettel hallgattuk, mert ő meg nagyon tájékozott volt a migráns ügyben..."

"A migráció szociológiája, Kováts András, mert a téma érdekelt, és mert jó előadó volt."

"Az Andrásnál az elméleti tudása nagyon tetszett. A Tesszánál meg behozott egy olyan dolgot, ami azóta is szöveget ütött a fejembe."

"Most én is elkezdem a Gábort dicsérni, hogy az nagyon érdekes volt, már csak azért is, mert közgazdász létére nagyon benne volt a jogi szabályozásban, és nagyon értelmesen el tudta mondani azt, amit nekünk feltétlenül tudnunk kellene szakzsargon nélkül. (...) nagyon érdekes volt az Andrásnak a része, a migráció szociológiája."

Alapvetően a résztvevők beszámolóiból az derült ki, hogy összeségében az előadókkal elégedettek voltak, érdeklődéssel fordultak a szakmai, informális témák felé és élvezettel vettek részt a pszichológiai, önismereti blokkokban is.

“Igazából nem emelnék ki senkit pont azért, mert mindegyikben volt valami számomra fontos elem, de valószínűleg azért is, mert eléggé ismeretlen volt nekem a téma összességében, és emiatt minden elemben találtam olyat, ami megfogott.”

“Igazából így nem tudom egyiket sem nagyon kiemelni, illetve háttérbe szorítani, mert mindegyik előadó maximális szinten és nagyon érdekesen adott elő. Tehát még a jogi rész is érdekes volt, miközben azért az eléggé száraz és egyhangú, de még az is érdekfeszítő volt.”

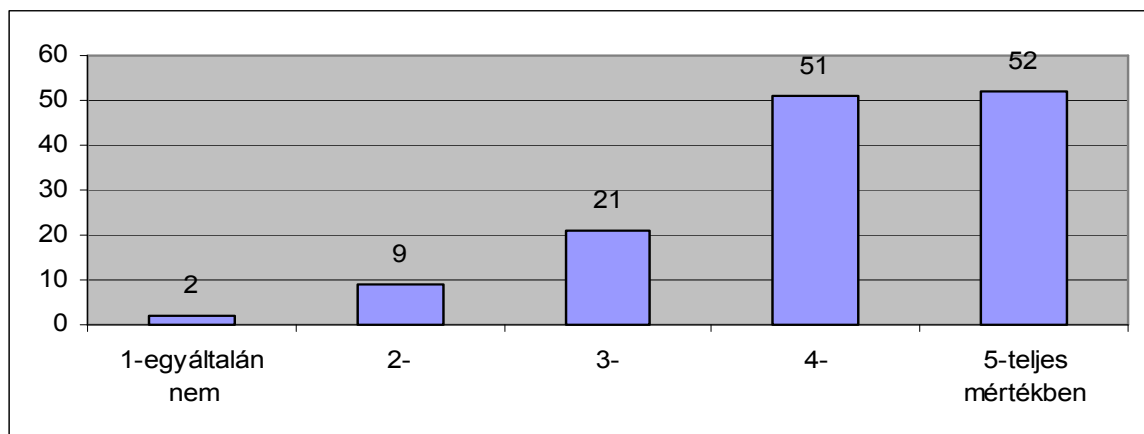
“... és szinte nem tudnék olyat mondani, olyan előadót, aki nagyon unalmas, tehát akire azt mondom, hogy na, ez mit keresett itt, és látszik, hogy csak fölvette a pénzét, és valami humbug az egész.”

A képzés hatásai

Szakmai együttműködés- hatékonyság

A hatékonyabb szakmai munkavégzés alapvető eleme a szakma szereplői közötti kölcsönös megismerés, együttműködés és a folyamatos kapcsolattartás, az információk áramlásának biztosítása. A képzéseknek az egyik legfontosabb hozadéka a résztvevők saját elmondása szerint tehát ez volt, a kapcsolatrendszerük bővítése, együttműködéseik erősítése, alakítása. A csoportok színessége, szakmai sokfélesége az interjúk során többször előkerült, sokan reflektáltak arra, hogy a képzéseknek mind szakmailag, mind emberileg sokat jelentettek a számukra. Az interjúalanyok válaszaiból az derült ki, hogy a hatékonyabb szakmai munkavégzés ebben az aspektusban értelmezhető leginkább. A képzéseken szerzett élmények és tapasztalatok a stabil munkavállalókat megerősítették, feltöltötték, az útkeresőket pedig további információkkal, útravalóval látták el. A kialakított vagy megerősített szakmai kapcsolati háló segítette az egyének munkáját egy nagyobb egység professzionális tevékenysége, tapasztalat- és információ cseréje részévé tenni.

5. ábra: Mennyiben járult hozzá a képzés a hatékonyabb szakmai munkavégzéshez (fő)

Az online kérdőívek válaszaiból kiderült, hogy válaszadók több mint fele (53 százalék) jelenleg is kapcsolatot tart fenn volt csoporttársaival. A Menedék Egyesülettel még ennél is nagyobb arányban (70 százalékban) maradtak kapcsolatban a képzéseken részt vett szakemberek. Az interjúk eredményei hasonló arányt mutatnak, bár itt jobban árnyalt képet kaptunk a kapcsolatok minőségéről. A képzéseken kialakult kapcsolatok nagy részére az jellemző, hogy keveréke a szakmai és informális kapcsolatnak. Alapvetően szimpátián, egyéni "barátságokon" alapuló kapcsolatok ezek, amelyek adott esetben hordoznak szakmai tartalmat is és a jövőben biztos, hogy a résztvevők az informális kapcsolataikat fel fogják használni szakmai kérdésekben. A kapcsolatok alakulásában fontos szerepe volt még az időnek és a véletlennek is. A hosszabb képzések résztvevői, akiknek több közös élménye és nagyobb esélye volt a kapcsolatok elmélyítésére, nagyobb valószínűséggel maradtak egymással közelebbi kapcsolatban, de a szakmai érdeklődés fennmaradása a rövidebb képzések résztvevőire is ugyanúgy jellemző volt.

“Az viszont nagyon fontos, hogy megismertem a Menedék Egyesületet, találkoztam ott dolgozó szociális munkásokkal, jobban beleláttam a projektjeikbe, más civil szervezetekkel is több kapcsolatom lett ezáltal”

“Talán kapcsolati tőke, már hogy akik csoporttársak voltak, volt, akikkel ott egy darabig megmaradt a kapcsolat, és aztán így egymás munkájában tudtunk valamennyire részt venni.”

“...hogyan tudjuk tartani a kapcsolatot, az, hogy ebben a vérkeringésben most már abszolút oszlopos tagként vagyunk. (...) úgy érzem, hogy már egy szakmai szintet elértünk, de hogy ehhez például kellett az, hogy egy tanfolyamon így jobban rálássunk az egészre.”

“Abszolút érdekel, hogy mi történik és hogy milyen programok zajlanak. Meg nemcsak a Menedék, meg más tulajdonképpen Menedékkal szintén kapcsolatban lévő szervezettel. Tehát az Artemisszió Alapítvánnyal sokkal közelebbi viszonyban vagyok, de ez csak egy személyes kapcsolaton múlik igazándiból.”

“Igen, meg igazából a kapcsán jutottam el az Artemisszió Alapítványhoz is, ahol szintén elkezdtem egy képzést még akkor. Akkor hát ugye a Facebookon megtaláltuk egymást, a résztvevőkkel is szoktunk levelezni, de az nem annyira szakmai kapcsolat.”

“Tartjuk, igen, igen. Havonta egyszer e-mail vagy telefon, tartjuk, tehát nagyon jó kis csapat volt. Nem mindenkivel, de úgy van egy közös e-mail-címünk, és azért azt szoktam nézni, hogy azért ott, ha van valami olyan érdekes dolog, akkor ott azért megfordul mindenki.”

“... mindig ír valaki, hogyha olyan van, tehát maradt ilyen szinten valamilyen szakmai kapcsolat. Meg hát így nem, igazából közvetlenül nem, de találkoztunk véletlenül, és akkor beszélgettünk egy-két szakmai témáról...”

“Igen, oktatókkal is, meg ott résztvevőkkel is azóta is, tehát más tanfolyamokon meg más fórumokon találkozunk...”

“Hát igen. Ott volt például egy kőbányai általános iskolából három fejlesztő pedagógus. (...) Ővelük utána is tartottuk a kapcsolatot...”

Az egyesület honlapját az interjúalanyok mindegyike rendszeresen figyeli, továbbajánlja, még azok is, akiknek személyes kapcsolatai nem alakultak ki. A másik fél pedig folyamatosan tesz arról, hogy a kapcsolat a részükről fennmaradjon, a korábbi érdeklődők tájékoztatást, információt kapjanak az egyesülettel kapcsolatos hírekről, történésekről és a szakmai vonatkozású tartalmakról.

“Mindig értesít mindenféle ilyen könyvbemutatókról vagy ha új képzések indulnak.”

“Mindig megnézem a honlapjukat.”

“Igen, mindig informálnak, most is, hogy lesz valami, tehát ilyen képzés, meg tehát ezekről mindig kapunk e-mailt.”

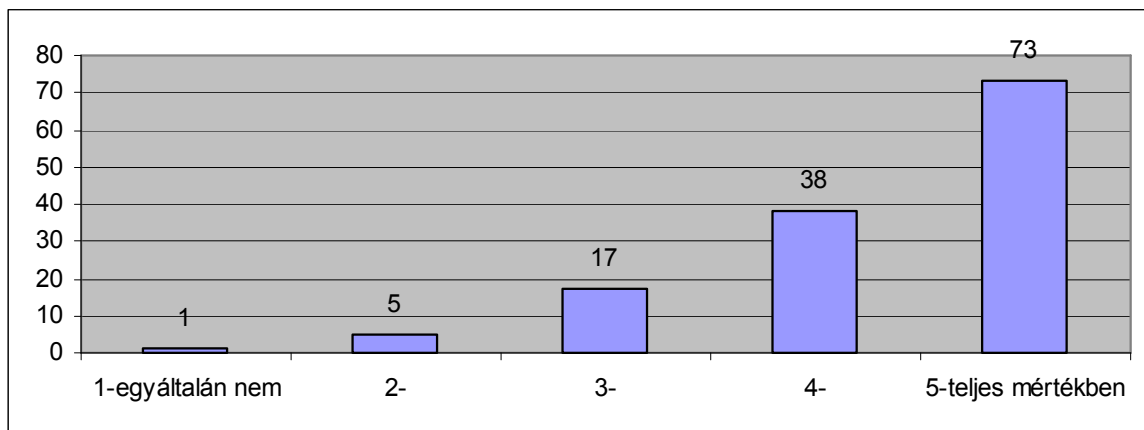
“Persze, meg Facebookon is követem őket. Tehát hogy azért volt olyan, hogy álláshirdetésre jelentkeztem, meg most is nézegettem, ugye, amik voltak, csak hát mindegyik sajnos vidéken.”

“Hát az egyesülettel magával igen, mert ők irogálnak, tehát már újabb felhívás érkezett képzésre, azt körbeküldtem olyan ismerőseimnek, akit gondoltam, hogy érdekelhet. Ja, meg hát a tesztek, tehát kérdőívek érkeztek tőlük, tehát inkább ilyen partneri...”

Attitűdformálás

A résztvevők szerint a képzés legnagyobb hatással a bevándorlással, bevándorlókkal kapcsolatos attitűdjeik változására volt. Többen szembesültek azzal, hogy bár önmagukat alapvetően elfogadónak, toleránsnak tartották, még ők is sok olyan rögzült viselkedésmintából dolgoztak, amelyek megváltoztatásában, átformálásában a képzések alapvető fontosságúak voltak. A képzések során a különféle önismereti technikák, gyakorlatok, játékok sokszor észrevétlenül mutattak rá arra, hogy mely területeken szükséges még “fejlődni”, változni, a résztvevők többsége pedig –ahogy ezt az alábbi ábra is mutatja, “teljes mértékben” nyitott és hajlandó volt a változásra, változtatásra.

6. ábra: Mennyire volt hatással a képzés a résztvevők bevándorlókkal, bevándorlással kapcsolatos attitűdjére (fő)

“Hát ez most nagyon-nagyon-nagyon érdekes, mert végül is olyan munkám lett, hogy átültem a hatósági oldalra, munkaügyi központban dolgozom, (...) van ügyfelem, a nevét is alig tudom kimondani, és mindig mondom neki, hogy sorry, mert én sem szeretném, ha mást mondanának, Végül is ez, hogy, tehát másképp nézel rájuk.”

“Hogyne, hogyne. Hát én külföldi diákokat tanítok, és sokat segített ez a képzés abban, hogy másként lássam őket. Tehát amikor valami probléma felmerül, akkor én nem a tanári képzésem alatt megtanultakat hasznosítom elsősorban, hanem amit itt megtanultam. Hogy nem kell rögtön a torkuknak ugrani azért, mert valamit csinálnak, mert lehet, hogy az az ő kultúrájukban úgy normális.”

“... amikor az illegális külföldiekkel találkozom, tehát migránsokkal, akkor ott inkább a meghallgatás az eljárás során, hogy az ember empatikusabban próbál hozzájuk fordulni, és nem olyan nagyon keményen ...”

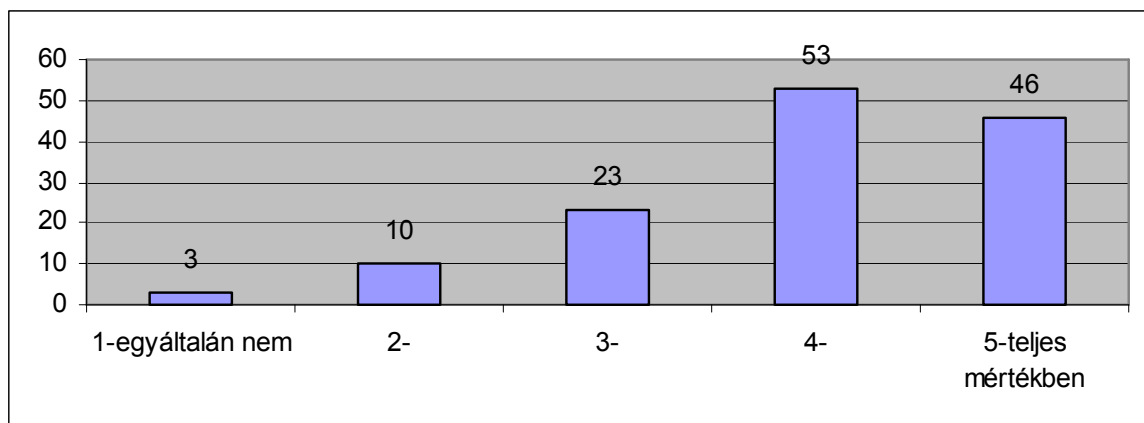
“Elmentem külföldre dolgozni, így személyesen van, hogy kicsit jobban bele tudok gondolni valakinek a helyzetébe, vagy ilyesmi, de egyébként egész más területen vagyok, úgyhogy szakmailag nincs.”

“... szellemiségemben biztos. Hát én kulturális területen dolgozom dominánsan, meg ifjúságpolitikával. Én azt gondolom, hogy nem konkrétan tudom ezeket alkalmazni, hanem úgy a szemléletmódomban, a nyitottságomban, meg ha ilyen problémával szembekerülnék, akkor már, ha nem is azt mondom, hogy a válaszokat tudom, de már vannak kérdéseim, meg tudom, hogy merre indulnék el, hogy találjak olyat, aki válaszolni tud helyettem. És azt gondolom, hogy ezek fontos dolgok, mert nem olyan mindentudó vagyok, de ha már azt tudom, hogy ki tudja, az már tök jó, akkor már beljebb vagyok.”

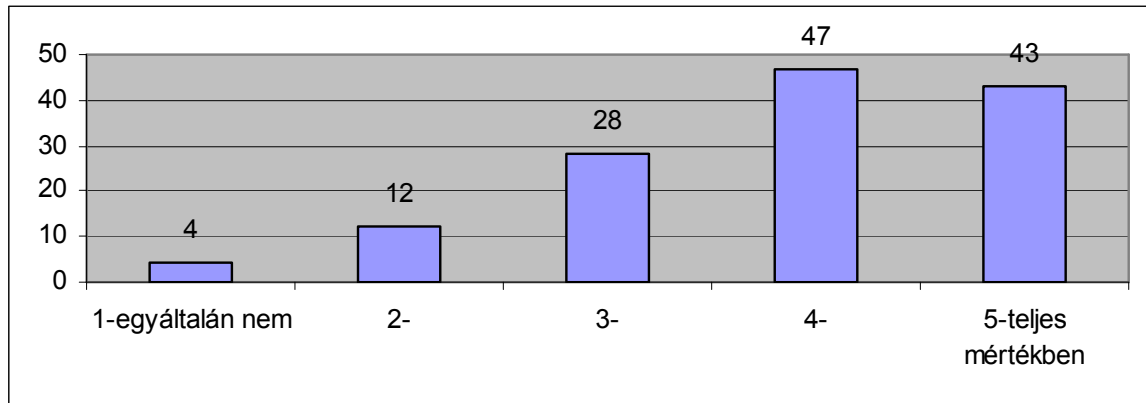
A képzéseken szerzett tudások hasznosítása

Az online kérdőívekre érkezett válaszokban a megkérdezettek a képzések során szerzett elméleti és gyakorlati tudások hasznosításáról egyaránt pozitívan nyilatkoztak. Mindkét kategóriában a tudás nagymértékű hasznosításáról számolt be a válaszolók közel háromnegyede (elméleti tudás esetében: 99 fő, 75 százalék, gyakorlati tudás esetében 90 fő, 67 százalék), ami igen magas és beszédes arány egy olyan képzés esetébe, amely több cél magvalósítását is egyidejűleg zászlójára tűzi. Elenyésző volt azoknak a résztvevőknek a száma, kik egyáltalán nem hasznosították sem az elméleti (3 fő, 2.2 százalék) sem a gyakorlati tudást (4 fő, 3 százalék).

8. ábra: Hasznosította-e a megszerzett elméleti tudást (fő)

7. ábra: Hasznosította-e a megszerzett gyakorlati tudást (fő)

A személyes interjúk során nem a szerzett tudások hasznosításának tényére, hanem mikéntjére kérdeztünk rá, olyan helyzetek, szituációk, megoldások után kutatva, amelyek a képzés tematikájához, gyakorlataihoz közvetlenül kapcsolódtak, ezeken alapultak. Ez a konkretizálás nagyban leszűkítette azon említendő dolgok körét, amelyekből a résztvevők választani tudtak, amelyeket felidézhetnek. Még így is a program hatékonyságát tekintve igen jó eredmények születtek, hiszen az interjúalanyok fele számolt be olyan konkrét helyzetről, ahol a képzéseken megjelent tartalmakat, mint elméleti vagy a gyakorlati tudást hasznosította. Ez az arány ugyanakkor annak is betudható, hogy akik korábban nem a szakmában dolgoztak és a képzést is érdeklődőként végezték el, jelenlegi munkájukban esetleg még nem találtak olyan helyzettel, ahol a megszerzett tudást hasznosíthatták volna, illetve a képzéseken “frissen” végzettek sem tudtak maguk mögött ilyen szituációkat. Akik viszont meséltek saját élményt, azok között voltak gyakorlati helyzetek megoldásáról és attitűdváltozásról szóló beszámolók is.

“...most egy másik helyen önkénteskedem, és ott például erősen hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkozunk. (...) ott az elfogadást azért erőteljesen gyakorolni kell, majdnem olyan, minthogyha tényleg, ők is bevándorlók lennének.”

“Hát én a képzéssel párhuzamosan egy mentorprogramban vettem részt az Artemissziónál önkéntesként, önkéntes korrepetitor voltam, és úgy konkrétan nem tudnék egy szituációt kiemelni, de mindenféleképpen nagyon sokat segített ez a háttér.”

“Vannak. Áttelepítési szolgáltatásokat nyújtó cégnél dolgoztam Bécsben, és ott ugye külföldieknek segítettünk. És ott éreztem, hogy hasznos, tehát úgy éreztem, hogy – ezt persze lehetne képzés nélkül is csinálni, meg jogi végzettség sem kell hozzá, meg semmi nem kell hozzá, de az ember mégis jobban érti, hogy miről van szó, hogyha ezeket tudja mögé.”

“Annyi, hogy látok többféle fogalmat, ebben biztos, hogy segített ez a képzés. Nálunk, ugye megfordulnak hajléktalanok, (...) nem lepődök meg, hogyha bejön hozzánk egy menekült, merthogy nem okoz problémát az, hogy valamilyen módon kommunikáljak vele, (...) meg tudom azt, hogy én technikailag miben tudok neki segíteni, hogy ez egy ilyen két fontos szempont. De nagyon apróságok, hogy a TB-biztosítást hogyan lehet elintézni.”

“... a kulturális beilleszkedés meg a kultúrsoikk fázisainak a részét, azt abszolút tudom használni.(...) én nem vagyok jogosult semmilyen ügyintézésre, merthogy én csak szigorúan magyarul taníthatom.”

...volt egy konkrét előállításunk. Nigériaiak voltak, Romániába utaztak volna ki, természetesen lejárt okmányokkal.(...) Na, és akkor ott tartottam, hogy az ember be lett zárva, és őrzöngött, tehát olyan szinten, hogy rázta a rácsot, ugye többször rá lett szólva, mire mondtam a kollégáimnak, hogy valami nem oké, mondom, itt, és egyfolytában a nőt követelte, hogy látni akarja a nőt, látni akarja. De ugye elő volt állítva, nem lehetett. És mondtam nekik, vagy mondtam a kollégáimnak, hogy hozzuk már föl a csajt és beszéljünk már vele, hogy mi a kapcsolatuk?(...) Hát kiderült, hogy terhes volt a nő, és ugye ez annyira fölbőszítette, mert nem tudta, hogy a nővel mi van. És igazából mondtam, hogy várjatok, mert lehet, hogy az ő kultúrájukban az, hogy most te elviszed a nőjét két emelettel arrébb, az akkor probléma. És akkor valóban, ez lett a vége, hogy leültettük a ráccsal szemben a nőt az emberrel, és onnantól kezdve együttműködő volt.”

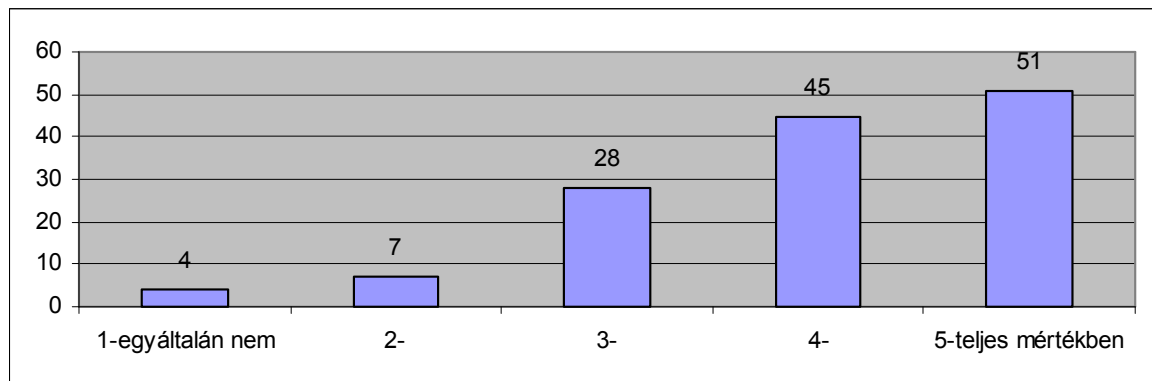
“Hát például nagyon sok gyakorlati, tehát játékokat föl tudtam használni, amiket itt tanultunk.”

A képzések utóélete, utóhatása

A kérdőíves vizsgálatban több kérdés is szerepelt, amelyek arra vonatkoztak, hogy a résztvevők a képzések befejezése után hogyan kommunikálták a képzést, a képzésen való részvételüket a szakmai környezetük felé, illetve hogy ők maguk, amennyiben lehetőségük engedné, részt vennének e ismét egy hasonló képzésben. Az interjúk során ugyan ezeket a kérdéseket konkrétan nem vizsgáltuk, azért sokszor kaptunk közvetve válaszokat.

Az online kérdőív eredményei alapján a résztvevők többsége nagy mértékben (96 fő, 71 százalék) nem csak önmaga hasznosította a képzés során megszerzett ismereteket és kompetenciákat, hanem megpróbálta azokat másokkal is megosztani. Az interjúk tapasztalatai alapján ez leginkább a képzéseken szerzett praktikus, gyakorlati tudnivalókra, ismeretekre, illetve magának a képzésnek a létrehozására vonatkozik.

9. ábra: Tett-e lépéseket annak érdekében, hogy a megszerzett ismereteket átadja kollégáknak, ismerősöknek (fő)

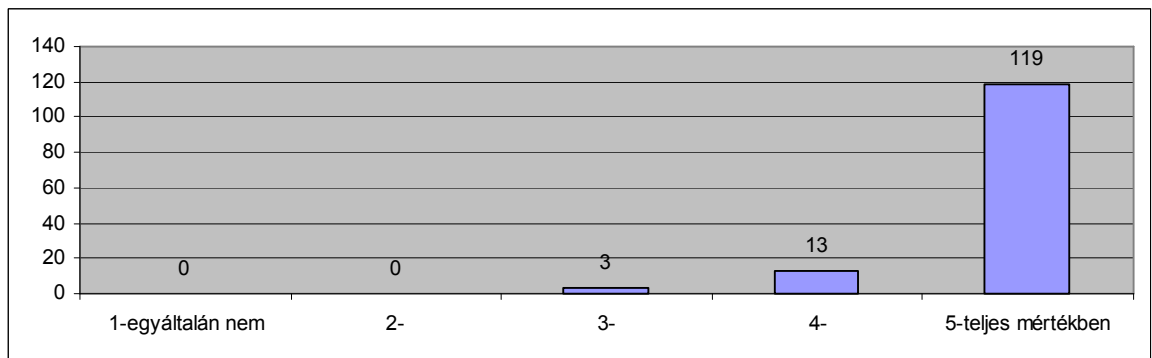

“Én akkor tagja voltam egy önkéntes csoportnak, és volt az egyik levlistánkon egy pár ember, ők elvégezték ezt a képzést, és ők meséltek róla.”

“Már újabb felhívás érkezett képzésre, azt körbeküldtem olyan ismerőseimnek, akit gondoltam, hogy érdekelhet. Meg nálunk van egy ilyen szakmai továbbképzéssel foglalkozó szakmai szolgáltató iroda, nekik is elküldtem ajánlóval.”

Szorosan kapcsolódik ide az a tény, hogy a képzési résztvevők gyakorlatilag mindegyike (119 fő, 88 százalék) ajánlaná a Menedék Egyesület képzéseit másoknak is. Ezt igazolja az is, hogy a résztvevők több mint 40 százaléka mások ajánlására került be a programba. Korábban már bemutattuk, hogy a képzési programokról az információ több csatornán jutott el a résztvevőkhöz. A pozitív tapasztalatokat szerzett résztvevők ezen csatornákból többet is használnak, hiszen nemcsak informálisan ajánlják tovább a programot, hanem ahogy azt az idézetek is mutatják a szakmai tartalmú levelezőlistákon, hírleveleken, portálokon is megosztják tapasztalataikat, továbbküldik az aktuális képzések hírét.

10. ábra: Ajánlaná-e a Menedék képzéseit kollégáinak, ismerőseinek (fő)

“Egy volt kolléganőmet irányítottam a Menedékbe.”

“Egy barátnőm dolgozott a Menedéknél, (...) ő hívta föl rá a figyelmemet”

“Nekem az egyik ismerősöm küldte át ezt, (...) ők küldték át, hogy van egy ilyen lehetőség, aztán én rákérdeztem kint a munkahelyemen, és ott valóban közölték, hogy

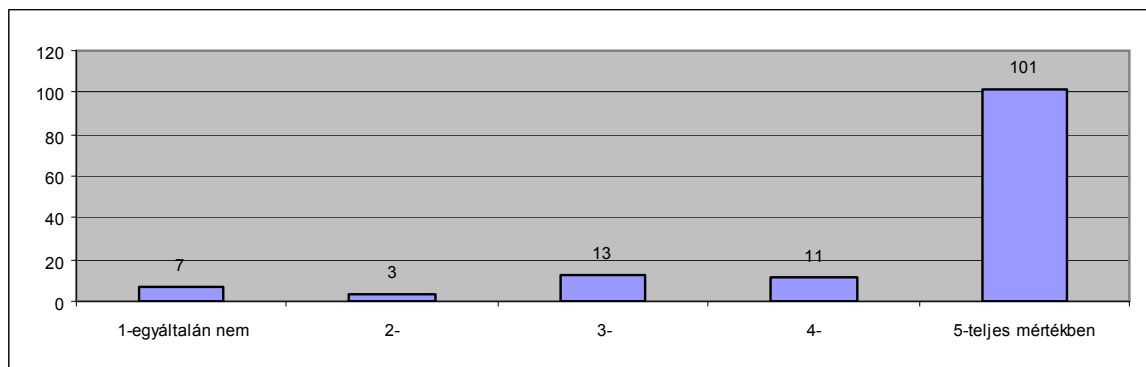
tényleg van ilyen, de ők nem szokták ezt nagydobra verni, tehát ez volt a válasz. És mondtam, hogy jó, akkor én szeretném, ha támogatnák ezt, hogy én eljárak hetente egyszer, szerdán Budapestre. És akkor így kerültem oda.”

“Önkéntes interkulturális pedagógia csoport néven volt akkor még, és akkor ott már az egyik lány mondta, hogy járt erre, akkor jöttem vissza Dániából, megtapasztaltam a migráns életet, és akkor így döntöttem (...)és akkor úgy jelentkeztem.”

Az ennyire egyértelműen pozitív tapasztalatokkal bíró programokról nem csoda tehát, ha az derül ki, hogy a megkérdezettek legtöbbször (101 fő, 75 százalék) nagyon szívesen részt venne újabb – a Menedék Egyesület által szervezett – képzésen. Ez egyrészt a képzések sikerének és pozitív fogadtatásának egyértelmű jele, valamint szakmai hasznosságát, hatékonyságát is alátámasztja.

“ hogyha a nyolcvan órás képzésre is jogot, vagy hogy mondjam, nyerek, hogy tudjak járni, akkor nagyon szívesen azt is elvégzem”

11. ábra: Részt venne-e egy újabb, a Menedék Egyesület által szervezett migráns-specifikus képzésen (fő)

Fontos kiemelnünk még azt a korábban már említett tapasztalatot is, hogy a résztvevők emberileg is nagyon sokat kaptak mind a képzőktől, mind pedig a csoporttól, egymástól. Ez a tény a szociális és oktatási területen különös fontossággal bír, hiszen a magas szintű szakmai munkavégzés feltétele a kiegyensúlyozott pszichés kondíció, a motiváltság és a támogató szakmai és emberi háttér. A Menedék Egyesület képzései a résztvevők beszámolóí szerint minden, ilyen irányú támogató igénynek maximálisan eleget tettek, tehát sok olyan motívum van, ami a hasonló tematikájú képzések további szervezését és a haladó képzések bevezetését egyaránt indokolja.

Javaslatok, kritikák

A Menedék képzései sok szempontból egyediek, a tapasztalatok alapján jó arányban tartalmaznak elméleti, gyakorlati, önismereti elemeket. Az interjúk során megkérdezett résztvevők közel fele, mind az elméleti, mind pedig a gyakorlati blokkokkal elégedett volt, ők a képzések tematikáján sem tartalmilag, sem formailag nem változtatnának. Ugyanakkor az is elmondható, hogy azok, akik “gyakorlott” képzés-, tanfolyamrésztvevők, több tréningen vettek már részt, nagyobb arányban fogalmaztak meg javaslatokat. Fontos különbség volt a válaszadók esetében az is, hogy aki készült

előzetesen az interjúra és találkozásunk előtt végiggondolta a képzésen szerzett tapasztalatait, az számított erre a kérdésre és már előzetesen fogalmazott meg gondolatokat.

Többeknél jelent meg az az igény, hogy a Magyarországon élő menekültek életét, mindennapjait, a rájuk vonatkozó jogszabályi háttérrel megismerjék, személyesen látogassanak menekülttáborba, találkozzanak “valódi” menekültekkel. Sokan csak a hírműsorokból ismert képeken keresztül, klisékben tudják elképzelni, milyen is egy “menekült”, számukra fontos lenne, hogy reális helyzeteket, történeteket ismerjenek meg, főként, hogy később esetleg az ellátórendszerben szándékoznak önkéntes vagy professzionális munkát végezni. Többen sajnálták, hogy az Integrációs Alap keretein belül erre nem volt lehetőség.

“Hát esetleg azzal lehetne színesíteni, hogy egy bevándorló személyesen be tudjon számolni, hogy neki mi hogy esett, mi volt nehéz, most mi nehéz vagy éppen mi az, ami jól ment, és amit ő nagyon támogatónak tart a magyarországi intézményrendszerben és szolgáltatásokban...”

“Én meglátogatnék egy menekülttáborba is. De ha nem sikerül, akkor valamilyen migránst, tehát a bevándorlóval valamilyen közvetlen kapcsolatot teremteni kellene, mondjuk meghívunk valakit, egy vagy két órára. Lehet ez egy irányított beszélgetés is(...) vagy pedig egyszerűen odajön, és akkor mi kérdezzük tőle dolgokat.”

Többen jelezték, hogy hiányolták a tananyagot, kevesellték a “tanulnivalót”. Ők többnyire azok a résztvevők voltak, akik az önismereti részek, a csoportjátékok arányát túl soknak találták, nagyobb intellektuális igényük volt, jellemzően jogi pályáról érkeztek illetve egyetemi tanulmányokat folytattak.

“Lehetett volna több elmélet. Hát az Andrásnak a része, az nagyon jó elméleti alap volt, csak egyszerre volt sok, mert András egymás után jött, ha úgy emlékszem, egy egész napra, tehát egy ilyen nyolcórás sessionra, meg jött egy fél naposra, és akkor ez ilyen orrba vágós volt.”

“Örültem volna, ha kapunk valami nagyobb ilyen tananyagot, akár így, mit tudom én, ilyen e-mailen, és akkor ezt most nagyon tanuld meg.”

“A teszt az nagyon jó volt, tehát komolyan mondom, hogy meglepődtem, hogy nagyon jók voltak a tesztkérdések. Nagyon jók voltak az esettanulmányok, és lehet, hogy én ezt elküldeném egy fájlban a képzésben résztvevőknek.”

Természetesen ennyi ember között mindig van, aki az ellenkezőjéppen gondolja, tapasztalja...

“Az az első alkalom, ami nagyon élményközpontú volt, ugye utána következett az elméleti három vagy négy alkalom, (...) az első alkalommal voltak ilyen névgyakorlások, viszont utána amiatt, hogy ez talán kevésbé volt interaktív, így kicsit úgy érzem, hogy a csoporttá fejlődés, ez lehet, hogy kicsit megakadt ebben a fázisban. Közben meg információ szempontból meg szerintem nagyon jó volt. Tehát lehet, hogy esetleg azokba kéne

beiktatni olyan kis részeket, amivel egy kicsit meg lehetne törni azt, hogy most mi legyen. Így sorban ülünk, egyfelé figyelünk, és csak befogadunk, befogadunk. Mert másrészt kognitívan is egy nagyon megterhelő volt, arra úgy emlékszem, tehát hogy nagyon sok információ volt számomra. Úgyhogy volt, hogy egészen elképesztően elfáradtam.”

“Tehát volt egy csomó olyan feladat, amiben én azért nem tudtam részt venni, mert nem voltak meg hozzá az előzetes ismereteim, amit, mondjuk egy tízperces, vagy elmondom, vagy elolvasom, vagy akármi, és akkor tudom, hogy miről van szó, és nem pedig az a két kislány csinálja a (...) csoportból, aki egyébként is minden nap ezt csinálja. Jó, ezt csinálnám én másképp.”

További elemek behozatalára is voltak javaslatok, ezekből kiválasztottunk néhány olyan véleményt, amelyet sokan megfogalmaztak. Sokszor előkerült, hogy a résztvevők még egy-egy programot szívesen nyújtottak volna, többen említették, hogy egy előadás, helyzet befejezésére akár a szabadidejükből, szabadnapjaikból is áldoznának.

“(A tereplátogatásnál)...úgy éreztem, hogy itt, ha saját magadnak oszthatod be, és elmehetsz akár egy szombat, akár egész délelőtt, vagy arra a helyszínre, ami téged érdekel, lehet, hogy valaki nem szeretne a csoportból pont valakivel elmenni, hanem a barátjával vagy egyedül, és hogy szerintem nagyobb esély van rá, hogy valami ütős élményt kap az ember, úgyhogy ezt szerintem így érdemes csinálni a későbbiekben is.”

“Külföldi mintákat vagy tapasztalatokat lehet, hogy jó lenne behozni, vagy sikerülne olyan embereket is bevonni ebbe a képzésbe, akik vagy ugye a hatóság oldalról közel vannak a döntéshozatalhoz.”

“Volt például olyan, volt egy pszichológusnő, ő annyira frenetikus volt, tehát erre az előadásra nagyon emlékszem, hogy annyira kifutottunk az időből, ...nem tudom én, mi volt, ami az ő szakterülete, de látszott, hogy imádja, és ettől annyira burjánzott, burjánzott, hogy nem fért bele az előadásba, és azt hiszem, ez pont péntek volt, és akkor mindenki följánlotta, hogy találjunk ki valamit. Tehát mindenki olyan volt, mint a gyerekek, hogy még, még, még. (...) Aztán végül nem jött össze a folytatás, mert neki nagyon szoros rendje volt...”

Érkezett javaslat a képzési program jövőjéhez, továbbfejlesztéséhez kapcsolódóan is. Ez megerősíti a korábban már említett igényt a hasonló tematikájú képzések szervezéséről és a haladó képzések bevezetéséről.

“... lehetne diverzifikálni a tréninget, (...) kialakítani egy adott esetben nagyobb szakmai tapasztalatot adó tréninget. És lehet, persze csinálni tájékoztatóbb jellegű tréninget, érdeklődőknek. Ezt most azért is mondom ilyen civil szempontból, hogy ezzel a Menedék is erősíteni tudná a saját szerepét vagy helyzetét vagy pozícióját. (...) egy olyan súlyt adni a tréningnek, amit mások nem tudnak (...) ami eddig volt, az is, tehát tényleg minőségi volt az előadók és az összetett anyag stb., amin én részt vettem, az nagyon erős volt, úgymond szakmailag vagy tartalmilag, hanem azt kialakítani, annak a rendszerét, hogy miért ez a hiteles és miért nem az, amit az ilyen vonatra felkapaszkodott szervezetek produkálnak.”

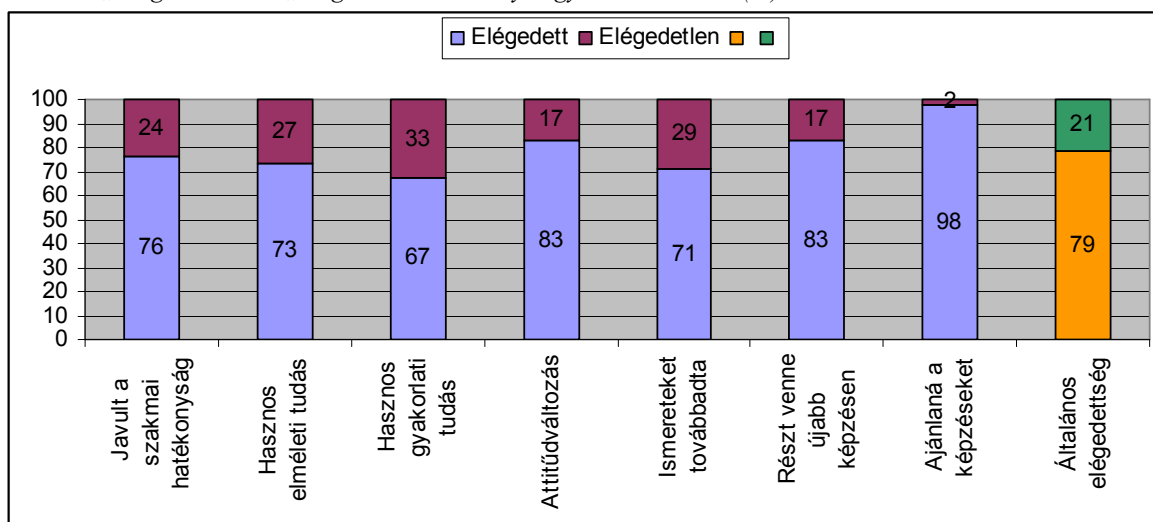
Összegzés

Az online kérdőíves kutatás eredményei és elégedettség mutatói valamint a résztvevőkkel készített interjúk alapján elmondható, hogy a Menedék Egyesület eddigi képzései nem csupán hiánypótló, hanem igen magas mércét állító képzési programként vannak jelen a hazai szakmai porondon. A migrációs tematikához kapcsolódó társszakmák és foglalkozási csoportok elérésén túl, további szociálisan érzékeny, professzionális szempontból is elérendő rétegeket sikeresen céloz meg képzéseivel. Ezek azok a csoportok - pedagógusok, szociális munkások, jogi szakemberek, pszichológusok - akik hosszú távon akár önkéntesként, akár szakemberként kapcsolódhatnak a migrációs szcénához. Kis lépés ugyan, de a társadalom érzékenyítése szempontjából fontos és jó stratégia, hogy a képzések nyitottak, elérhetőek az "egyszerű" érdeklődők számára is.

A képzések tematikája mind a laikusok, mind pedig a szakemberek számára jól átgondolt, többszemponú, az elmélet és a gyakorlat jó arányban jelenik meg bennük. Az előadók mindannyian saját szakterületük nemzetközileg is elismert kutatói, oktatói, akik szívügyüknek tekintik az ismeretek átadásán túl az attitűdformálást is. Ebben egyenrangú partnereik a trénerek, akik az önismereti gyakorlatok, személyiségfejlesztő feladatok széles skálájának felvonultatása mellett a csoporthelyzetekben kialakult emberi és szakmai feszültségekre is képesek reagálni és feloldani azokat.

A visszaküldött kérdőívek alapján közös elégedettségi mutatót állítottunk össze, amiben az egyes kérdésekre adott pontértékek alapján a válaszadókat elégedettek (4-est vagy 5-öst adók) illetve elégedetlenek (3-ast vagy rosszabbat adók) oszthatjuk. Ennek segítségével képet kapunk egyfelől az általános elégedettség mértékéről, másfelől arról, hogy az egyes dimenziókban van-e számottevő különbség az elégedettség mértékét illetően, illetve hogy az általánosan magas elégedettségi szint ellenére találunk-e olyan területet, ahol van lehetőség a fejlesztésre.

12. ábra: „Elégedettek” és „elégedetlenek” aránya egyes kérdésekben (%)

Az első négy mutató a képzés tartalmával kapcsolatos, a következő három pedig a résztvevők képzéssel kapcsolatos kommunikációját, attitűdjét mutatja. A tartalmi elemek

közül a legerősebb hatást az attitűdváltozás terén figyelhetjük meg. Legkevésbé a gyakorlati ismeretek hasznosíthatóságával elégedettek a résztvevők, ezt egyfelől fejlesztendő területnek is tekinthetjük, másfelől viszont a képzés általános kompetenciafejlesztő célkitűzéseinek megfelelően, hogy a gyakorlati ismeretek valamelyest háttérbe szorulnak. Fontos visszajelzés, hogy a résztvevők csaknem mindegyike (98 százalék) ajánlaná a képzést másoknak is. A vizsgált hét változóból alkotott általános elégedettség mutató szerint a résztvevők négyötöde (79 százaléka) volt elégedett a képzésekkel, ami nagyon pozitív eredménynek számít.

A képzések fontos hozadéka – az ismeretszerzésen túl – a résztvevők szakmai kapcsolatrendszerének alakítása, szélesítése. A válaszadók több mint fele (53 százaléka) tartja a kapcsolatot volt csoporttársaival. A Menedék Egyesülettel még ennél is nagyobb arányban (70 százalékban) maradtak kapcsolatban a képzéseken részt vett szakemberek. A képzések résztvevőinek aktív kapcsolattartása a csoportársakkal és az egyesülettel, mind hatékony eszközei a szakmán belüli formális és informális kommunikációnak, együttműködésnek. A kérdőívek válaszaiból és az interjúkból egyaránt kiderül és a résztvevők általános elégedettségét jól tükrözi, hogy nemcsak bizalommal ajánlják mások számára is a képzéseket, hanem ők maguk is szívesen részt vennének újabb – a Menedék Egyesület által szervezett – képzéseken. Mindezek a továbbiakban indokolják hasonló tematikájú képzések további szervezését és a haladó képzések bevezetését –ahogy ezt egy interjúalanyunk is javasolta.

Befejezésül pedig álljon itt néhány gondolat, amit ugyan egyvalaki fogalmazott meg, de sokak nevében is szól:

“Hát én köszönöm ezt a lehetőséget, és hogy egymásra találtunk, és csak azt tudom mondani, hogy sok sikert nekik a munkájukhoz, és mindig szorítok, hogy nehogy beleessenek se a gazdasági, se semmilyenféle (válságba), mert szükségük van rá. Tehát szükség van erre a munkára is, meg mondom, hogy olyan emberekre, akiknél tényleg nem a pénz dominál, (...) hanem ez szívből-lélekből jön, úgyhogy ezt tudom kívánni, hogy nagyon sokáig maradjanak, mert szükség van rájuk, mert migránsok mindig lesznek szerintem.”